

ΤΟΥ **Μωυσή Λίτση***

Συνήθως όταν γίνεται πόλεμος στην εύφλεκτη περιοχή της Μέσης Ανατολής, οι τιμές του πετρελαίου προσφέρονται για κερδοσκοπία. Για παράδειγμα οι ισραηλινές εισβολές σε Λίβανο και Λωρίδα της Γάζας, το 2006 και 2008, εκτίναξαν τις διεθνείς τιμές του πετρελαίου στο ρεκόρ των 147 δολαρίων το βαρέλι (Ιούλιος του 2008), καθώς πλήθαιναν τα σενάρια που διέβλεπαν τον κίνδυνο μιας ευρύτερης ανάφλεξης με πιθανή συμμετοχή του Ιράν, λόγω των στενών δεσμών που διατηρούσε το καθεστώς της Τεχεράνης με τις ισλαμικές οργανώσεις Χεζμπολάχ του Λιβάνου και Χαμάς στη Λωρίδα της Γάζας.

Οι τιμές προσγειώθηκαν απότομα μετά την κρίση του 2008, αφού η κατάρρευση της Lehman Brothers και η συνακόλουθη χρηματοπιστωτική κρίση, προκάλεσαν παγκόσμια οικονομική ύφεση και ραγδαία μείωση της ζήτησης για ενέργεια.

Σε αντίθεση με τη δεκαετία του 2000, που τα σενάρια πολέμου και αναταραχής όπου υπήρχε πετρέλαιο, τροφοδοτούσαν την ολόένα και μεγαλύτερη άνοδο των τιμών, η τωρινή γεωπολιτική ρευστότητα στη Μέση Ανατολή με όσα συμβαίνουν κυρίως στη Συρία και το Ιράκ, είχαν αυτή τη φορά αντίστροφο αποτέλεσμα.

Η τιμή του πετρελαίου από εκεί που κυμαίνονταν πάνω από τα 110 δολάρια το βαρέλι τον περασμένο Ιούλιο, έχει φθάσει να υποχωρεί κάτω από τα 70 δολάρια το βαρέλι, έχει δηλαδή υποχωρήσει από το καλοκαίρι σχεδόν 40%.

Η πτώση των τιμών

Η πτώση της τιμής οφείλεται σε δύο βασικούς λόγους: Πρώτον στην εκτίμηση ότι η ανάπτυξη της παγκόσμιας οικονομίας επιβραδύνεται ταχέως, με επίκεντρο την ευρωζώνη και την Κίνα. Οι δυτικές μάλιστα κυρώσεις προς τη Ρωσία ενδεχομένως να επιδεινώσουν την κατάσταση στην ευρωπαϊκή οικονομία, λόγω των στενών οικονομικών σχέσεων Γερμανίας-Ρωσίας.

Η προβλεπόμενη χαμηλή ζήτηση συμπίπτει με την αυξανόμενη προσφορά πετρελαίου από τις ΗΠΑ, χάρη στην ανάπτυξη των κοιτασμάτων από σχιστόλιθο. Η Διεθνής Επιτροπή Ενέργειας υποστηρίζει σε πρόσφατη έκθεσή της ότι οι ΗΠΑ θα ξεπεράσουν τη Ρωσία και την Σαουδική Αραβία και θα γίνουν η μεγαλύτερη πετρελαιοπαραγωγός χώρα στον κόσμο το 2015, χάρη στην παραγωγή πετρελαίου από σχιστολιθικά κοιτάσματα.

Δεύτερον στην απόφαση του ΟΠΕΚ τον περασμένο Νοέμβριο να μην μειώσει την παραγωγή πετρελαίου, επιταχύνοντας με τον τρόπο αυτό την κατάρρευση των διεθνών τιμών. Πολλοί αναλυτές βλέπουν στην απόφαση αυτή, «συμπαιγνία» μεταξύ ΗΠΑ και Σαουδικής Αραβίας, ηγέτιδας δύναμης στον ΟΠΕΚ, για να κρατηθούν χαμηλά οι τιμές και γονατίσει η Ρωσία, η χώρα που πλήττεται άμεσα οικονομικά από τον συνδυασμό κυρώσεων και απότομης πτώσης των τιμών του πετρελαίου.

Κάτι ανάλογο είχε συμβεί και τη δεκαετία του '80, όταν και πάλι η Σαουδική Αραβία συνέβαλε στην υπερπροσφορά πετρελαίου με αποτέλεσμα τη μεγάλη πτώση της διεθνούς τιμής του, η οποία έφθασε κάποια στιγμή το 1986, να υποχωρεί κάτω και από τα 10 δολάρια το βαρέλι.

Σείχηδες εναντίον Σχιστόλιθου

✘ Στόχος της Σαουδικής Αραβίας ήταν με την πτώση των τιμών να αυξήσει το μερίδιό της στη διεθνή αγορά. Πολιτικοί αναλυτές θεωρούν ότι η πτώση των τιμών του πετρελαίου συνέβαλε στο να επισπευστεί η κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης λόγω της μεγάλης απώλειας εσόδων. Η πτώση των τιμών θεωρείται επίσης ως μία από τις βασικές αιτίες που ώθησαν τον ηγέτη του Ιράκ Σαντάμ Χουσεΐν να εισβάλει το 1990 στο γειτονικό Κουβέιτ. Εισβολή που προκάλεσε ως γνωστόν τον πρώτο πόλεμο του Περσικού Κόλπου, ο οποίος οδήγησε σε ευρύτερες ανακατατάξεις στην περιοχή, τις επιπτώσεις των οποίων ακόμη βλέπουμε...

Η άνθιση της αμερικανικής οικονομίας από τα μέσα της δεκαετίας του '90, δεν αποδίδεται τόσο στην λεγόμενη τότε «νέα οικονομία», η οποία κατέληξε στη φούσκα των dot.Com, αλλά στο γεγονός των χαμηλών τιμών του πετρελαίου σε όλη τη διάρκεια της δεκαετίας.

Υπάρχει ωστόσο και η άλλη πλευρά του νομίσματος που μιλά για πόλεμο τιμών: Σείχηδες εναντίον Σχιστόλιθου, κατά τον προσφυή τίτλο πρόσφατου άρθρου της γνωστής οικονομικής επιθεώρησης «Εκόνομιστ». Η πτώση των τιμών κάθε άλλο παρά φαίνεται να ευνοεί την ανάπτυξη των σχιστολιθικών κοιτασμάτων και την αναβάθμιση των ΗΠΑ, αφού πολλές εταιρείες που έχουν ενεργοποιηθεί στον κλάδο έχουν υπερχρεωθεί και αν η πτώση των τιμών

συνεχιστεί, ίσως καταστήσει ασύμφορη τη συνέχιση της εξόρυξης πετρελαίου.

Τις τελευταίες ημέρες πληθαίνουν τα άρθρα στον διεθνή τύπο που απομυθοποιούν το σχιστολιθικό μπουμ στις ΗΠΑ, με ορισμένους επιφανείς αρθρογράφους να μιλούν ακόμη και για ενδεχόμενη νέα χρηματοπιστωτική κρίση(!).

Γεγονός είναι ότι η πρόσφατη πτώση των τιμών επηρεάζει για μία ακόμη φορά το γεωπολιτικό χάρτη αφού ο «μαύρος χρυσός» παραμένει καταλύτης για τις πολιτικές και οικονομικές εξελίξεις στις πετρελαιοπαραγωγούς χώρες και το ευρύτερο περιβάλλον.

Καταποντίζεται το ρούβλι

Η χώρα βέβαια που πλήττεται άμεσα περισσότερο από την πτώση είναι η Ρωσία. Η άνοδος της τιμής του πετρελαίου την δεκαετία του '80 βοήθησε τη Ρωσία να ανακάμψει από την κατάρρευση του 1998. Το 2004 η ρωσική κυβέρνηση δημιούργησε ειδικό ταμείο σταθεροποίησης (stabilization fund) για τη διαχείριση των πετρελαϊκών εσόδων. Στο απόγειο της ανόδου της τιμής του «μαύρου χρυσού» το 2008, το εν λόγω ταμείο διέθετε αποθεματικά ύψους 158 δισ. δολαρίων, τα οποία ισοδυναμούν με το 12% του ΑΕΠ της χώρας.

Το πετρέλαιο και το αέριο καταλαμβάνουν το 68% των ρωσικών εξαγωγών και συμβάλλουν κατά 50% στην κατάρτιση του εθνικού προϋπολογισμού. Η Ρωσία έχει ήδη χάσει περί τα 90 δισ. δολάρια σε νομισματικά αποθεματικά φέτος, τα οποία αντιστοιχούν σε 4,5% του ΑΕΠ, προκειμένου να στηρίξει το ρούβλι το οποίο βρίσκεται σε ελεύθερη πτώση. Από τον περασμένο Ιούνιο το ρωσικό νόμισμα έχει υποχωρήσει 35% έναντι του δολαρίου.

Η Ρωσία εξακολουθεί να διαθέτει περί τα 370 δισ. δολάρια σε συναλλαγματικά αποθέματα, γεγονός που σε συνδυασμό με τη «στιβαρή» ηγεσία του Βλαντιμίρ Πούτιν, της δίνει ενδεχομένως χρόνο να αντιμετωπίσει την κατάσταση.

Οι ρωσικές επιχειρήσεις έχουν πάνω από 500 δισ. δολάρια εξωτερικού χρέους με τα 130 δισ. δολάρια να πρέπει να πληρωθούν πριν από το τέλος του 2015. Ο πετρελαϊκός κολοσσός Rosneft ζήτησε πρόσφατα από το Κρεμλίνο οικονομική ενίσχυση 44 δισ. δολαρίων-η Rosneft ανήκει κατά 70% στο κράτος και απασχολεί 160.000 εργαζόμενους, γεγονός που την καθιστά «πολύ μεγάλη» για να αφευθεί να πτωχεύσει.

Η αύξηση των επιτοκίων στο 9,5% για τη στήριξη του ρουβλίου επιβαρύνει το κόστος

δανεισμού, ενώ παρατηρείται φυγή καταθέσεων και στροφή προς το δολάριο. Ο Ρώσος πρόεδρος Βλαντίμιρ Πούτιν σε πρόσφατη ομιλία του προς το ρωσικό έθνος, πέρα της επιστράτευσης συνειρμών από την εποχή του Μεγάλου Πατριωτικού Πολέμου και τον ψυχρό πόλεμο, προκειμένου να τονώσει το φρόνημα του ρωσικού λαού, μίλησε για τις δύσκολες μέρες που έρχονται, υποσχόμενος από τη άλλη φορολογική αμνηστία για όσους επιστρέψουν τα λεφτά τους στη Ρωσία.

South Stream καπούτ...

Οι οικονομικές δυσκολίες ανάγκασαν τον Πούτιν να ανακοινώσει τη διακοπή της κατασκευής του αγωγού φυσικού αερίου South Stream. Ο αξίας 20 δισ. δολαρίων αγωγός μήκους 3.600 χιλιομέτρων επρόκειτο να συνδέσει τη Ρωσία με τη Βουλγαρία περνώντας από τη Μαύρη Θάλασσα για να εξυπηρετήσει στη συνέχεια τη δυτική Ευρώπη, κυρίως την Ιταλία και την Ελλάδα, μέσω της Σερβίας, της Ουγγαρίας και της Σλοβενίας.

Οι χώρες της νοτιοανατολικής Ευρώπης προσέβλεπαν στον αγωγό όχι μόνο για τα προφανή οικονομικά του οφέλη αλλά και για την γεωπολιτική τους αναβάθμιση στον χάρτη των αγωγών. Με το σχέδιο μετέωρο παραμένει άγνωστο το πώς θα εξελιχθεί η κατάσταση.

Η πιθανότητα πάντως ενός νέου 1998 στη Ρωσία, με πιθανές πολύ μεγαλύτερες επιπτώσεις, δεν θα παραμείνει μόνο εντός των ρωσικών τειχών. Το 5% του ΑΕΠ των χωρών της Βαλτικής και της Λευκορωσίας εξαρτάται από τις εξαγωγές στη Ρωσία. Οι αυστριακές και σουηδικές τράπεζες είναι σοβαρά εκτεθειμένες στη ρωσική αγορά, ενώ αν τα πράγματα γίνουν ακόμη δυσκολότερα για τη Ρωσία, δεν θα μείνουν ανεπηρέαστες και άλλες οικονομίες με παρεμφερή προσανατολισμό και εξάρτηση από την πώληση πρώτων υλών, όπως η Βραζιλία. Κάτι άλλωστε που συνέβη και το 1998, όταν η κρίση στη Ρωσία μεταλλάχθηκε σε κρίση των αναδυόμενων οικονομιών της Λατινικής Αμερικής, συμβάλλοντας στην επιδείνωση της κατάστασης όσον αφορά την οικονομία της Αργεντινής, που εξωθήθηκε σε πτώχευση το 2001.

Από την άλλη το διπλωματικό-οικονομικό στρίμωγμα της Μόσχας δεν αποκλείεται να επισπεύσει τα ρωσικά ανοίγματα προς την Κίνα και την αύξηση των συναλλαγών σε ρούβλι-γούαν. Οι δύο χώρες υπέγραψαν τον Μάιο, συμφωνία ύψους 400 δισ. δολαρίων για την παροχή ρωσικού αερίου, ενώ το Νοέμβριο υπογράφηκε καταρχήν συμφωνία για την κατασκευή ενός δεύτερου αγωγού που θα συνδέει τη Ρωσία με την Κίνα.

Η ενίσχυση των γεωπολιτικών ανταγωνισμών που φέρνει η πτώση της τιμής του πετρελαίου σε μία εποχή εντάσεων στην νοτιοανατολική Ασία, αντιπαράθεσης ΗΠΑ-Γερμανίας για του ποιος πρέπει να αναλάβει το κόστος για την έξοδο από την κρίση, αλλά και εσωτερικών αντιπαραθέσεων μέσα στην ευρωζώνη-ΕΕ, κάθε άλλο παρά ευοίωνος οιωνός είναι. Ιδίως αν ληφθούν υπόψη οι «τεκτονικές» αλλαγές που κυοφορούνται στην πάντοτε ασταθή Μέση Ανατολή και τη διαφαινόμενη προσέγγιση ΗΠΑ-Ιράν, ελέω Ισλαμικού Κράτους- πρόσφατα ανακοινώθηκε ότι ιρανικά F-4 βομβάρδισαν θέσεις των τζιχαντιστών στο ανατολικό Ιράκ υπό την ανοχή των ΗΠΑ.

Δείτε επίσης:

*Δημοσιογράφος-Οικονομικός Αναλυτής

Πηγή: [oikonomiallomat](#)